

DRUŠTVENE VIJESTI

14. veljače 1974 godine održana je u prostorijama "Dalmacijekoncerta" glavna godišnja skupština Društva prijatelja kulturne baštine.

Nakon otvaranja skupštine, izbora radnog predsjedništva i kandidacione komisije ing. Slavko Sirišćević pročitao je izvještaj Upravnog odbora o radu Društva od svog osnutka do Skupštine. Ovdje ćemo iznijeti taj izvještaj u sažetom obliku kako bi članstvo imalo uvid u dosadašnje djelovanje društva.

Naša želja da Društvo onasovimo uspjela nam je tek djelomično. U početku smo bili zaposleni unutarnjim uređenjem Društva, ali smo odmah zatim prešli i na vanjske akcije, koje nisu bile upućene toliko zaštiti koliko oživljavanju prvenstveno naših srednjovjekovnih sponenika u Solinu - u čemu do sada nismo imali uspjeha - a zatim Kliške tvrđave, sporazumno s našom studentskom omladinom pod rukovodstvom dr Ante Jelavića.

U nekoliko smo navrata nanje uspješno sugeriranjem praktičnog rješenja pokušali suzbiti odbojne pojave nediscipline građana, ili nedostataka komunalnih poduzeća, osobito u održavanju reda i čistoće. Mislimo da je na tom polju naš najveći uspjeh što je konačno donijeta odluka o osnivanju komunalnog redarstva. Naša je težnja da u **građanstvu** probudimo izgubljeni smisao za red, čistoću, tišinu i međjuljudsko disciplinirano ponašanje. Vanredno nagao porast stanovništva, ta iznenadjujuća prava demografska eksplozija ovoga grada, umanjuje učinak onih službi koje su time zadužene i nisu one krive za sve što se događa. U vezi s time imali smo uspjele susrete s drugom Tucakom iz "Čistoće", osobito plodne s Mladenom Vernikom, rukovodiocem

Općinskog inspektorata. Prisustvovali smo i konferenciji svih zainteresiranih u Skupštini općine pod predsjedanjem predsjednika Općine, koja je bila posvećena pitanjima čistoće, buke i prometa. Uspjeh je bio samo djelomičan: smanjena je dernjava zabavne muzike na Staklenoj palači i onemogućeno da kamioni i dalje prodiru u Zlatna vrata. U sporazumu s mjesnom zajednicom "Meje" borili smo se oko urbanističkog plana Marjana i postigli za sada da se pretežno planski tj. teoretski ali djelomično već i stvarno ograniči promet privatnih motornih vozila oko Marjana i odustane od planiranja hotela oko Bambine glavice u predjelu Pleće.

Druga je velika naša akcija bila oko obnove pogorjele kazališne zgrade. Ona je bila sagrađena kad je Split brojio manje od desetine svoga današnjeg stanovništva, a danas mnogo veći grad nije u stanju ni da je popravi.

Društvo je ipak smatralo da mu je najveća i najpreča dužnost da se brine za stvaranje razumijevanja za našu kulturnu baštinu. Ni u tome još nismo potpuno uspješni, mađa smo naišli na razumijevanje. Naša je želja bila da ovaj naš svijet shvati u kakvom vanrednom historijsko-umjetničkom i prirodnom ambijentu živi, da shvati svu veličinu i vrijednost onoga što ga okružuje, pored kojega najveći dio prolazi nesvjestan ljepote i važnosti tog tisućljednog stvaranja. Zar bi Frane Bulić i ostali bili mogli toliko postići u Splitu i Solinu da mu žitelji nisu pružili podršku bar svojim razumijevanjem? Tražili smo najpogodnije načine da se to postigne, pa smo, bez mnogo uspjeha, pokušali privući na to pažnju omladine, djaka i studenata, ali nismo naišli na dovoljnu podršku ni među nastavnicima ni među profesorima. Ipak nam je najlakše bilo u Klasičnoj gimnaziji "Natko Nodilo", osobito s grupom "Antika", koja se posebno zainteresirala za naše predavanja, a nedavno i "Čakavski sabor".

Drugi su oblik te naše akcije bila predavanja naših najistaknutijih muzealaca i znanstvenih radnika, koji su se spremno i nesebično odazvali. U tome su nam jako pomogli Muzička omladina, Tribina mladih i Muzej grada.

S predavanjima smo počeli u travnju prošle godine. Najprije je govorio dr Kečkemet o temi "Čovjek i grad" koja ulazi u bit sada najakutnijeg splitskog problema s prometnog gledišta, gdje se prava invazija motornih vozila sukobljuje s uzanim ulicama srednjovjekovnog grada. Za njim je slijedilo također aktualno predavanje dr Tonislava Marasovića "Suvremena shvaćanja zaštite urbanih područja", koja tema zadire u revitalizaciju naših starina. Oba su predavanja bila popraćena brojnim dijapozitivima, a prvi još i filmom. Zatim je slijedilo više teoretsko predavanje arheologa prof. Željka Rapanića o Salonu. Osebujan i snažan dojam novoga izazvalo je predavanje arheologa amatera Josipa Britvića "o rimsko-dalmatskim ratovima u svjetlu novih otkrića," praćeno crtežima i dijapozitivima, u velikoj kino-dvorani Narodnog sveučilišta, dok su se ostala morala održavati u Kulturnom klubu istog sveučilišta. Zatim nas je akademik dr Cvito Fisković zadužio vanredno uspješnim predavanjem o Jurju Dalmatincu. Gostoljubivošću Muzičke omladine ono je održano u dvorani palače Cindro. Posebno nas je pak zadužio dr Kruno Prijatelj predavanjem što ga je održao članovima naše uprave o umjetničkim vrijednostima poljudskog franjevačkog samostana, i to u njegovim prostorijama, a zatim u listopadu 1973. vrlo uspješnim predavanjem u prizemnoj dvorani Gradskog muzeja o temi "Slikari XIX stoljeća u Dalmaciji". Pravo iznenadjenje priredio nam je u studenom 1973. dr Radovan Vidović predavanjem koje se zbog svoje ilustrativne poetičnosti moglo nazvati "Poemom o radjanju pjesničkog djela Vladimira Nazora. U siječnju 1974. Josip Ušaj je govorio o temi "Svjetlo i osvjetljenje s kraćim osvrtom na rasvjetu starog dijela Splita".

U srazmjerno malim dvoranama odaziv je slušača bio zadovoljavajući. Predavanja su većinom davana u sporazumu s ovdašnjom podružnicom "Društva prijatelja dubrovačkih starina", s kojom smo ugovorili neku vrstu uskladenih izletničkih predavačkih akcija, te smo se tako pridružili dvama izletima tog Društva, a njihovi članovi opet našem izletu u posjetu šibenskom Društvu, gdje smo bili vanredno dočekani i gdje nam se pokazala sve što je najvrednije u Šibeniku, a vodio nas je direktor šibenskog muzeja.

Da bismo što neposrednije djelovali na šire mase gradjanstva obratili smo se vodičima te dobili pismeni pristanak 13 najistaknutijih vodiča da će nam besplatno voditi gradjane, do ostvarenja još nije došlo. Samostalno smo vodili polaznike Muzičke škole "Josip Hatze".

Zbog nehotičnog nesporazuma s "Čistoćom" nekoliko je članova našeg Društva pristupilo čišćenju Peristila, ali se sam fizički protest nije mogao obaviti.

Naše se Društvo od početka zanimalo za pitanja rasvjete, a osobito za uvođenje svjetski već toliko raširenog materijalno i propagandistički efektnog spektakla "Zvuk i svjetlo". U tome smo suradjivali s Turističkim savezom, a u najnovije vrijeme nakon uspjelog simpozija i vanredno uspjele prikazane rasvjete Hvara stupili smo u dodir s njenim autorom ing. Ušajem, te smo se u toj stvari skupa s njime obratili Urbanističkom zavodu, Turističkom savezu i Dalmacijaturistu, gdje smo svuda naišli na razumijevanje te se nadamo da ćemo u tome uspjeti. Najprije bi se rasvijetlio grad, osobito njegova jezgra i značajniji spomenici razasuti po gradu, a zatim bi se s vremenom uveo spektakl "Zvuk i svjetlo" na najistaknutijim povijesnim mjestima, uključivo i

solinske starine, osobito Trogira i drugih naših slikovitih gradića.

"Slobodna Dalmacija" nam je nekoliko puta ukazala gostoprimstvo u svojim stupcima, posebno "Nedjeljna" u kojoj je izašao intervju njenog kulturnog suradnika s članovima naše uprave. Objavila je i manje izvještaje o našem radu, ali nam nije uvijek uspjelo da se objave i vijesti o svim našim predavanjima pa ni o akcijama a do toga nam je mnogo stalo pa makar morali i platiti. Nadamo se da ćemo u objavljivanju vijesti o našim predavanjima naići na veće razumijevanje.

Radio-Split je objavljivao sve poslate mu izvještaje i vijesti, a mislimo da bi se i TV trebala zainteresirati za neke naše akcije, češće ih prikazivati ono što naš kraj pruža svjetski zanimljivog, te da ujedno upozorava na vandalska razaranja i raznošenja spomeničkih vrijednosti. Predložili smo im da "preduke" ispune prikazivanjem naših turistički privlačnih predjela i mjesta, a da se u talijansku TV ugleda u praksu registriranja šteta koje se danonice posvude nanosi našoj kulturnoj baštini.

Konačno, videći da naš rad ne izlazi dovoljno na vidjelo, da nema željenog učinka u dovoljnoj mjeri, odlučili smo pristupiti objavljivanju vlastitog glasila pod naslovom "Kulturna baština". Naš se financijski položaj u novije vrijeme znatno poboljšao. Možemo raditi sredjenije, iako još ne potpuno onako kako želimo i kako bismo morali. Dobili smo dotaciju, a dodijeljena nam je na raspolaganje istočna kapelica u Protironu na Peristilu, do same Sfinge. Prostor nije velik ali će za sjednice naše uprave biti dovoljan. Zasad ga ne možemo upotrijebiti dok se ne odstrani vlaga. U tome nam pomaže Zavod za zaštitu spomenika grada i Urbanistički zavod koji nam izrađuje predračun, a onda ćemo se morati obratiti Interesnoj zajednici za kulturu da nam dade novac za te radove jer nam u odobrenoj dotaciji

ona nisu dodjeljena.

Moramo izraziti svoju zahvalnost svim našim po-
žrtvovnim besplatnim predavačima, koji su zadužili napred-
no gradjanstvo, omladinu i naše društvo svojim prvorazred-
nim izlaganjima o našim kulturnim vrijednostima. Posebno za-
hvaljujemo društvima i ustanovama koje su nam gostoljubivo
stavile na raspolaganje svoje prostorije za održavanje na-
ših sjednica Uprave i naših predavanja ili godišnjih skup-
ština: Upravi Narodnog kazališta, Narodnom sveučilištu,
Katedri za književnost Čakavskog sabora, Mjesnoj zajednici
Grad, "Dalmacijaturistu", Gradskom muzeju i drugima. Zah-
valjujemo podružnici dubrovačkog društva koje nam je pri-
likom prošlogodišnjeg Dana Dubrovnika darovalo 1000 Din. što
su ih sakupili njegovi ovdašnji članovi za uređenje tvrđja-
ve Klis. Na ovogodišnjem "Danu Dubrovnika" primili smo nov
prilog od 1000 din. za obnovu našeg Kazališta. Trebalo bi
da se naše ustanove i poduzeća ugledaju u taj gest Dubrov-
čana.

Neprestano seljenje naših sastanaka i predavanja
imalo je i loših učinaka, malobrojni radni članovi naše
uprave morali su se maksimalno založiti da omoguće rad
Društva, osobito nakon izostanka tajnice, bolesti potpred-
sjednika i predsjednikove ostavke zbog bolesti. Cio se rad
Društva u zadnje vrijeme sveo na 4-5 članova. Pa ipak naša
aktivnost nije popustila, već je pobrala neke plodove toga
rada te je naš predstavnik bio izabran u Komisiju za zašti-
tu čovjekove okoline i kulturne baštine Upravnog odbora Tu-
rističkog saveza Splita. On je sudjelovao u radu te Komisi-
je na njenoj sjednici 18.11.1973. U toj se sjednici govo-
rilo o mjesnim zajednicama, o zajedničkom sporazunom nas-
tupu pred vlastima, o provodjenju raznih kulturnih mjera
u čistoći, uređenju, održavanju i proširenju zelenih po-
vršina, o zaštiti Marjana i gajenju cvijeća, o održavanju
Sajma cvijeća i o upotrebi cvijeća u kićenju izloga, o raz-
nim mjerama koje bi suzbile neurednost i samovolju nekih

taksista i nosača, pa posebno o konačnog osnivanja općinskog redarstva. Ta se Komisija pozabavila i zaštitom spomenika kulture, uređenjem zapuštenih iskopina u Solinu i Kliške tvrđave, postavljanjem orijentacionih putokaza, doborovoljnim akcijama u Saloni, Solinu i na Klisu, povećanjem posjeta nekim slabije posjećenim a vrijednim muzejima i Galeriji umjetnina, zatim permanentnim čuvanjem spomenika kulture, uređenjem kupališta, organizacijom raznih servisa itd. Naš je predstavnik bio pozvan na sastanak Općinske konferencije Socijalističkog saveza omladine 21.11.1973. na kojemu se raspravljalo o osnivanju samoupravne interesne zajednice za kulturu, kako bi se grad uključio u nove suvremene tokove i potrebe revolucionarnih kretanja, a kultura oslobodila dosadašnje administrativno-birokratske stege. Naše je Društvo 16.11.1973. sudjelovalo i u inicijativnom sastanku za osnivanje Društva urbanista a naš je predstavnik tada bio izabran u uži inicijativni odbor za osnivanje spomenutog Društva te je nakon sjednice spomenutog užeg odbora podnio tražene sugestije.

Naše je Društvo putem svojih srdačno prijateljski primljenih predstavnika sudjelovalo vanredno svečanoj 20. obljetnici postojanja Društva prijatelja dubrovačkih starina. Osim toga smo kao gosti prisustvovali splitskim proslavama "Dana Dubrovnika" što ga je upriličila ovdašnja vanredno aktivna podružnica Društva prijatelja dubrovačkih starina. Zatim smo prisustvovali i bili gosti "Danu Boke" ovdašnje sto godina stare i brojne podružnice Bokeljske mornarice. Osim s dubrovačkim, bokeljskim i šibenskim društvom održavamo prisne odnose i sa Hvarskim centrom za zaštitu kulturne baštine. Radimo i na osnivanju sličnih društava po Dalmaciji i ostalom našem primorju, a tu spada i naša inicijativa za osnivanje društva u Novalji na otoku Pagu.

Iako postojimo već tri godine, ipak se u Splitu još nismo dovoljno omasovili, premda imamo mnogo članova ne samo u drugim gradovima u Jugoslaviji nego i u inozemstvu,

uključiv tu i Ameriku.

Javili su se omladinci u "Nedjeljnoj Dalmaciji", u želji da se uključe u našu djelatnost. Mi to pozdravljamo jer živo želimo da se mladi ljudi pridruže našem radu, da osvježe naše radove i unesu svoj mladenački duh u naše akcije.

Društvo se još uvijek bori s raznim zaprekama i teškoćama. Ali, nadamo se da će ih nova pomladjena Uprava moći svladati i ostvariti naš radni program zahvaljujući i podršci sve brojnijeg članstva.

Nakon blagajničkog i izvještaja Nadzornog odbora, te diskusije o izvještajima data je razrešnica staroj Upravi, zatim je izabrana nova Uprava od 44 člana.

Dana 21. ožujka 1974. održan je sastanak Upravnog odbora Društva na kojem je izabran novi Izvršni i Nadzorni odbor.

Za predsjednika je izabrana:

ing. Marija Znidarčić

za potpredsjednika "

ing. Josip Morpurgo

ing. Slavko Sirišćević

prof. Leo Ivanda

prof. Gordana Sladoljev

za tajnika "

Neda Zaneta - Gabrić

za zamjenika tajnika "

Mladen Ivić

za blagajnika "

Joško Viskiće

za administratora "

Dubravka Udiljak

Ostali članovi Izvršnog odbora su:

Miće Gattin, prof. Antun Hruš,
Ena Iveta-Grisogono, Vladimir
Rismondo, ing. Ante Turko,
Ivo Vlahović

Za članove Nadzornog odbora izabrani su:

Dr Jerko Čičin-Šain, prof. Radovan
Vidović, Jasna Vučetić, Josip
Britvić.

Već u ožujku 1974 u okviru nove Uprave organizirano je predavanje prof. dr. Antuna Cvitanića na temi "Pravno uređenje srednjevjekovnog Splita", a u svibnju 1974. održali su predavanje prof. Ilda Vidović i prof. Miroslav Varoš: "Hrvatska naselja i u pokrajini Molise u Italiji". Predavanje je bilo popraćeno filmom redatelja Bogdana Žižića: "S onu banu mora". Također u svibnju organiziran je za članove Uprave posjet muzeju Hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, pod rukovodstvom profesora Jelovine. Od 26-30. svibnja upriličen je izlet za članove Društva u Zapadnu Istru a stručno upoznavanje s kulturno-umjetničkom baštinom toga kraja izvanredno i nadahnuto je vodio prof. dr. Ante Šonje, direktor Zemaljskog muzeja Poreštine u Poreču.

Od rujna 1974, Društvo prijatelja kulturne baštine ima u planu daljnje organiziranje izleta i održavanje predavanja.

Nova Uprava će raditi na rješavanju započetih i postavljenih joj zadataka u našem radnom programu.